

Аналіз опитування «Діалог та співпраця в громадах: виклики воєнного часу» проведеного Благодійною організацією «100 відсотків життя. Київський регіон» в рамках проекту "Діалог у житті громад Київщини", який впроваджувався в межах конкурсу малих грантів «Спроможні впливати», що реалізував Київський хаб прав людини у співпраці з Центром громадянських свобод, Норвезьким Гельсінським комітетом за підтримки уряду Норвегії».

Час проведення: березень-травень 2026 року.

ЗМІСТ

1. Скорочення.
2. Вступ.
3. Методологія правозахисного моніторингу та аналізу.
4. Основна частина:
  - РОЗДІЛ I. Соціально-демографічний профіль учасників та правозахисний потенціал громад.
  - РОЗДІЛ II. Оцінка конфліктності та емоційного фону в громадах.
  - РОЗДІЛ III. Взаємодія «Влада - Громада» та роль ОГС.
5. Висновки та стратегічні рекомендації.

1. СКОРОЧЕННЯ

БО - благодійна організація.
ВПО - внутрішньо переміщені особи.
ОМС - органи місцевого самоврядування.
ОДВ - органи державної влади.
ОГС - організації громадянського суспільства.
НУО - неурядові організації.
СЖО - складні життєві обставини.
ТГ - територіальна громада.
HRBA (Human Rights-Based Approach) - підхід, заснований на правах людини.
КОВА - Київська обласна військова адміністрація.
РДА - районна державна адміністрація.

2. ВСТУП

Головна мета опитування - перетворити конфліктний потенціал громад Київщини на ресурс для розвитку через впровадження культури діалогу та посилення спроможності правозахисного сектору.

Даний аналіз є діагностичним інструментом, що визначає реальний рівень конфліктності, навички фахівців та пріоритети для навчання представників влади й громадськості в умовах війни.

Завдання дослідження:

1. Визначення точок конфлікту всередині громад та між різними секторами суспільства.
2. Виявлення реального рівня навичок представників ОМС, ОДВ та НУО щодо ведення переговорів та фасилітації.
3. Створення бази для розробки спеціалізованих тренінгів, курсів та посібників з діалогових практик.
4. Створення підґрунтя для формування сталих регіональних правозахисних мереж.

Оскільки лівова частка опитаних представляє громади, а контекст запиту фокусується на Київщині, аналіз враховує специфіку регіону: досвід деокупації, близькість до лінії фронту в минулому, велику кількість ВПО та високу концентрацію ветеранів і сімей військовослужбовців.

В умовах повномасштабної війни громади Київської області стикнулися з безпрецедентними викликами (підтримка ВПО, ветеранів, соціальна справедливість). Ефективне розв'язання цих проблем гальмується через брак навичок конструктивного діалогу, професійне виснаження кадрів та відсутність сталих механізмів комунікації між владою та громадою. Це створює бар'єри для демократичного врядування та боротьби з корупцією на місцях.

Виконавець: БО «100 відсотків життя. Київський регіон» у межах проєкту «Діалог у житті громад Київщини».

Партнери:

Ініціатива впроваджується в рамках конкурсу «Спроможні впливати», що реалізує Київський хаб прав людини у співпраці з Центром громадянських свобод та Норвезьким Гельсінським комітетом за підтримки уряду Норвегії

Департамент соціального захисту населення КОВА

Коаліція 1325 Київщина.

Цільова група: Державні службовці, працівники органів місцевого самоврядування, депутати місцевих рад, правозахисники, представники неурядових організацій та активні громадяни.

Дослідження базується на принципах анонімності та добровільності. Технічна верифікація через електронні адреси забезпечила унікальність відповідей та об'єктивність даних.

Результати цього звіту стануть основою для розробки методичних рекомендацій, спрямованих на зміцнення соціальної згуртованості в регіоні та проведення навчальних тренінгів.

3. МЕТОДОЛОГІЯ ПРАВОЗАХИСНОГО МОНІТОРИНГУ ТА АНАЛІЗУ

Методологія дослідження базується на комплексному підході, що поєднує кількісний аналіз (фіксація статистичних показників порушень комунікації та напруги) та якісну оцінку (глибинне вивчення правозахисних потреб і безпекових запитів стейкхолдерів). Дослідження спирається на ключові принципи базованого на правах людини підходу HRBA: залученість, підзвітність, недискримінація та захист вразливих груп.

3.1. Параметри вибірки та географія моніторингу

Обсяг вибірки. 840 респондентів, що забезпечує високий рівень репрезентативності для Київського регіону.

Цільова аудиторія - суб'єкти системи захисту прав.

Представники органів місцевого самоврядування (ОМС) та органів державної влади (ОДВ), які безпосередньо відповідають за реалізацію прав громадян на місцях.

Громадські активісти, лідери ОГС, працівники правозахисних організацій та соціальної сфери, які здійснюють моніторинг та адвокацію інтересів населення.

Географічне охоплення. Усі 69 територіальних громад Київської області (ідентифіковано через верифікацію доменів та локацію установ). Особлива увага приділена деокупованим районам та громадам з високою концентрацією внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

3.2. Багаторівнева модель залучення: забезпечення принципу партисипації

Збір первинних даних здійснювався протягом лютого - травня 2026 року за допомогою спеціально розробленого правозахисного інструментарію - онлайн-опитувальника «Діалог та співпраця в громадах: виклики воєнного часу». Щоб забезпечити максимальну інклюзивність та охопити всі ланки правозахисного процесу, збір даних відбувався за тривекторною моделлю:

БАГАТОРІВНЕВА МОДЕЛЬ ЗАЛУЧЕННЯ (840)

ОФІЦІЙНІ КАНАЛИ	ГРОМАДСЬКІ МЕРЕЖІ	ПАРТНЕРСЬКА МЕРЕЖА
8 підрозділів КОВА	Коаліція 1325 Київщина	69 громад Київської області
69 ОМС	Коаліція надавачів соціальних послуг	28 партнерських неурядових організацій
8 райрад / РДА	Спільнота неурядових організацій, що проводять заходи з безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників	Мережа партнерств за проєктом «Food for life» від WFP ООН).

Офіційні канали комунікації. Направлено офіційні запити до 8 структурних підрозділів Київської обласної військової адміністрації (КОВА), 69 ОМС, 8 районних рад, 8 РДА, а також до 56 профільних комунальних установ (22 заклади соціального захисту, 21 заклад освіти, 13 закладів культури). Це дозволило офіційно залучити до моніторингу посадових осіб, які ухвалюють рішення, та провести опитування через верифіковані внутрішні канали (E-mail, Viber, WhatsApp), а також веб-ресурси та соціальні мережі громад.

Канали громадянського суспільства або правозахисний сектор. Інструмент було поширено через потужні профільні мережі, зокрема Коаліцію 1325 Київщина (фокус на безпеці жінок та резолюції ООН), Коаліцію 13597, Коаліцію надавачів соціальних послуг, а також через інформаційні платформи партнерів (телеграм канал Форум ІСАР Єднання, цифрові ресурси БО «100 відсотків життя. Київський регіон»). Це гарантувало участь незалежних експертів, які оцінюють ситуацію без адміністративного впливу.

Сталий локальний зріз або територіальні громади. Доступ до респондентів у найвіддаленіших кутках області було забезпечено завдяки тривалій партнерській роботі Організації на місцях (зокрема, через попередні гуманітарні та правозахисні програми, такі як «Food for life» від WFP ООН). На прохання локальних партнерів терміни збору даних продовжувалися, щоб забезпечити участь представників громад, які мають обмежений доступ до мережі через безпекові ліміти чи відключення.

3.3. Етичні стандарти та дотримання принципу «Не нашкодь».

Зважаючи на те, що дослідження проводилося в умовах війни та торкалося тригерних тем (мобілізація, розподіл благ, конфлікти влада-громада), безпека учасників була найвищим пріоритетом.

Фіксація електронної пошти використовувалася виключно як технічний фільтр проти маніпуляцій («одна людина - один голос») для забезпечення валідності даних.

Конфіденційність та безпека даних організацією забезпечувалась на рівні виконання Закону України «Про захист персональних даних». Ідентифікаційні маркери (E-mail) були повністю відсічені від відповідей на етапі аналізу. Жодна персональна інформація не підлягає розголошенню чи передачі третім особам, що убезпечує респондентів від адміністративного тиску чи переслідувань за критику рішень влади.

Кожен учасник перед початком опитування ознайомлювався з правозахисною метою проєкту. Респонденти розуміли, що їхні відповіді стануть інструментом впливу на процеси прозорої відбудови та захисту інтересів вразливих груп у регіоні.

3.4. Методи аналізу даних крізь призму HRBA

Для обробки масиву даних застосовано специфічний інструментарій, орієнтований на виявлення правозахисних потреб.

Правозахисно-статистичний аналіз використовувався для обчислення кількісних показників для визначення глибини дефіциту довіри, запиту на медіацію та виокремлення найбільш дискримінованих чи емоційно вразливих груп (ВПО, сім'ї зниклих безвісти, ветерани).

Компаративно-динамічний аналіз використовувався як порівняння рівнів конфліктності у часових зрізах (до повномасштабного вторгнення / минулий рік / сьогодні) для оцінки динаміки виснаження правозахисного потенціалу громад.

Якісний контент-аналіз відкритих відповідей використовувався як поглиблене вивчення коментарів респондентів щодо глибинних причин конфліктів у площині «Влада - Громада». Це дозволило виявити приховані тригери напруги (корупційні ризики, закритість бюджетів, ігнорування прав осіб з інвалідністю), які рідко потрапляють в офіційні звіти ОМС.

Правозахисний орієнтир результатів це методологічний комплекс, який трансформує сухі цифри у доказову базу для розробки цільових методик захисту прав людини, зниження рівня радикалізації суспільства та побудови сталих діалогових платформ на Київщині.

4. ОСНОВНА ЧАСТИНА.

РОЗДІЛ І. Соціально-демографічний профіль учасників та правозахисний потенціал громад

Опитування виявило критичну делікатність локальної системи захисту прав людини на Київщині: кістяк правозахисного фронту та надання послуг в громадах тримається на жінках середнього та старшого віку (89%), які працюють в умовах надвисокого комунікаційного тиску.

Майже половина з них щодня виконує роль стихійних правозахисників та медіаторів без належної інституційної підтримки. Це створює серйозний ризик вигорання сектору, від якого залежить доступ вразливих груп до правосуддя, соціальних гарантій та безпеки.

1.1. Гендерний дисбаланс як фактор навантаження на систему захисту прав

Статистика: **абсолютна більшість респондентів - жінки (89%)**.

Такий радикальний дисбаланс свідчить про повну фемінізацію сфери захисту прав та локального самоврядування на Київщині під час війни. Саме на жінок ліг основний тягар безпосередньої роботи з постраждалими від війни, координації гуманітарної допомоги, інтеграції ВПО та супроводу сімей військовослужбовців. Водночас це вказує на правозахисну вразливість самого сектору: жінки-службовиці та активістки часто самі є внутрішньо переміщеними особами або мають родичів на фронті, що подвоює їхнє психоемоційне навантаження.

1.2. Вікова структура.

Статистика: **Найбільш активна група - люди віком від 36 до 50 років (51,7%) та від 51 року (29,9%). Молодь (16–35 років) становить лише 18,2%**.

Близько 81,6% тих, хто забезпечує життєдіяльність громад та захист прав громадян, - це досвідчені фахівці зрілого та старшого віку. З одного боку, це гарантує інституційну пам'ять та знання процедур. З іншого - низька залученість молоді створює довгостроковий ризик для кадрового оновлення правозахисного та муніципального секторів. Старше покоління фахівців, яке пережило окупацію Київщини та перші роки повномасштабної війни, наразі перебуває на межі виснаження ресурсів стійкості.

1.3. Інституційне ядро.

Статистика активних учасників дослідження: організації місцевого самоврядування (ОМС) - 58%, організації громадянського суспільства (ОГС) та активісти - біля 26%.

Співвідношення ОМС та ОГС показує, що опитування охопило тих, хто перебуває на першій лінії взаємодії з населенням. ОМС є головними гарантами реалізації прав громадян на місцевому рівні (право на житло, соціальний захист, безпеку). У свою чергу, 26% представників громадянського суспільства - це незалежні монітори та правозахисники, які виконують роль містків або адвокатів для громадян перед державою. Тобто база опитування - це прямі суб'єкти забезпечення та захисту прав людини.

За специфікою зайнятості та представництва вибірка є унікальною: 58% респондентів є представниками ОМС, а тільки 17,8% - ОГС. Таке співвідношення дозволяє оцінити динаміку конфліктів у громадах **через призму бачення управлінців та громадських лідерів**, які безпосередньо формують локальну політику.

1.4. Гостра правозахисна потреба в інструментах діалогу.

Статистика: 45,2% опитаних потребують навичок переговорів та фасилітації щодня або кілька разів на тиждень (з них 15,5% - щодня).

Ця цифра свідчить про те, що конфлікти та суперечки у громадах стали постійним фоном.

Це є критичною точкою. Щоденна потреба в переговорах свідчить не просто про комунікаційні виклики, а про кризу реалізації прав. Коли люди не можуть отримати належні соціальні послуги, житло, компенсації чи правову допомогу через правові колізії або брак ресурсів, це виливається в агресію в кабінетах ОМС та ОГС. Відтак, навички медіації та фасилітації для працівників є не освітньою забаганкою, а необхідним інструментом для недопущення порушень прав людини та збереження громадського порядку в деокупованому та прифронтовому регіоні.

РОЗДІЛ II. Оцінка конфліктності та емоційного фону в громадах

2. 1. Динаміка конфліктності та затребуваність діалогових практик

Аналіз відповідей свідчить про те, що перша хвиля гострої солідаризації початку повномасштабного вторгнення поступово трансформувалася у довгострокове емоційне виснаження, що вплинуло на рівень напруги в громадах.

- **Порівняно з початком повномасштабної війни: 25,2%** респондентів відмічають, що рівень конфліктності суттєво зріс. Водночас **29,1%** вважають, що він зменшився завдяки згуртованості, а **17%** не помітили змін. Висока частка тих, кому важко відповісти (**28,7%**), вказує на неоднорідність процесів у різних сферах та регіонах.
- **Порівняно з минулим роком:** Ситуація дещо стабілізувалася. Більше половини опитаних (**50,5%**) констатують, що рівень конфліктності залишився на тому ж рівні. Про суттєве зростання за останній рік говорять **15,4%**, а про зменшення - **14,5%**.

Потреба у комунікаційних інструментах є повсякденною реальністю для більшості респондентів. У щоденній роботі необхідність проводити переговори або фасилітувати діалог виникає:

- **Щодня** - у **15,5%**;
- **Кілька разів на тиждень** - у **29,7%**;
- **Кілька разів на місяць** - у **29,1%** .
- Рідко або ніколи з цим стикаються лише **25,7%** опитаних.

2.2. Емоційна вразливість та чинники, що заважають компромісу

Оцінюючи психоемоційний фон, респонденти могли обрати кілька варіантів щодо найбільш вразливих груп населення. Результати чітко вказують на групи, які потребують першочергової уваги та підтримки:

Група населення	% відповідей
Сім'ї загиблих / зниклих безвісти	73,2%
Родини, члени яких є діючими військовослужбовцями	55,7%
Внутрішньо переміщені особи (ВПО)	54,2%
Ветерани / ветеранки	54,2%
Сім'ї у складних життєвих обставинах (СЖО)	47,9%
Люди з інвалідністю та їхні родини	45,8%
Військовослужбовці / військовослужбовиці	39,5%

Головним деструктивним чинником, який сьогодні заважає сторонам знаходити компроміси, респонденти назвали **відсутність довіри (36,7%)** та **категоричність мислення (32,4%)** ("чорно-біле" сприйняття реальності під впливом стресу та війни). Ще **16,9%** вбачають проблему у страхові брати на себе відповідальність, а **13,8%** нарікають на брак часу для глибоких обговорень.

Війна безпосередньо тисне на робочі колективи, проте внутрішній ресурс стійкості залишається високим. **58,8%** опитаних зазначили, що їхні команди *навчилися працювати в умовах стресу без втрати якості послуг*. Проте **22,8%** визнають, що психоемоційний стан співробітників впливає на роботу (хоча його намагаються нівелювати), а **11,2%** відверто заявляють, що професійне вигорання часто стає причиною внутрішніх конфліктів.

2.3. Взаємодія у площині «Влада - Громада» та роль ОГС

Конфлікти між місцевою владою та мешканцями мають виражений комунікаційний та психологічний характер. Головними тригерами напруги у цій сфері респонденти вважають:

1. **Психологічне виснаження населення** - **30,6%**;
2. **Недостатню комунікацію та відсутність зворотного зв'язку з боку влади** - **23%**;
3. **Непрозорість прийняття рішень (наприклад, бюджетні витрати)** - **18,4%**.

Поодинокі текстові коментарі респондентів також підкреслюють гостроту питань мобілізації (соціальна диференціація "багаті/бідні"), проблеми пасажирських перевезень та корупційні ризики.

При цьому рівень взаємодії між владою та ОГС оцінюється як **середній (63%)** - сторони переважно співпрацюють лише за нагальної потреби. Високим (робота в єдиній команді) його вважають **13,7%**, а **15,2%** зазначають наявність взаємних претензій.

Роль самих громадських організацій у подоланні конфліктів сприймається неоднозначно: **48,1%** вважають її *допоміжною* (виконання окремих завдань), **21,4%** - *ключовою* (містком між владою та людьми), тоді як **22,4%** назвали її *непомітною*. **8,1%** опитаних вбачають у діяльності деяких ОГС деструктивний характер.

2.4. Інструменти врегулювання спорів та пріоритети стабілізації

Попри високий рівень категоричності в суспільстві, віра в силу діалогу залишається домінуючою. Загалом **89,1%** респондентів вважають, що компромісу можна досягти через діалог: **46,8%** вірять у це безумовно, а **42,3%** - за умови залучення професійних фахівців. Лише **3%** вважають, що зараз усе може вирішити тільки сила.

Найбільш вживаними інструментами вирішення спорів на місцях наразі є:

- **Неформальні переговори** - **42,8%**;
- **Публічні обговорення та круглі столи** - **37%**;

- **Авторитарні рішення (адміністративний ресурс) - 8,2%.**

Про потребу в залученні професійних медіаторів ззовні респонденти висловлюються помірковано: **39,5%** вважають, що справляються самотужки, **34,3%** готові залучати медіаторів лише у критичних випадках, **15,1%** бачать у них потребу для вирішення стратегічних конфліктів у громаді, а **11,1%** - для налагодження внутрішньої атмосфери в колективах.

Важливим є те, що лідери громад готові залучати мешканців до прийняття рішень: **49,9%** готові робити це з певних болючих або стратегічних питань, а **23,9%** вважають діалогові платформи єдиним шляхом до злагоди. Проти виступають **13,4%** (вважають, що під час війни потрібні швидкі одноосібні управлінські рішення) та **12,8%** (через високу радикалізацію громади).

Щодо інструментів, які респонденти бажають опанувати для покращення власних навичок медіації (де **49,2%** мають лише базові знання без практики, а **27%** не володіють, але прагнуть навчитися), запит розподілився рівномірно. Найбільш корисним форматом навчання вони бачать:

1. **Обмін досвідом з іншими громадами - 36,6%;**
2. **Тренінг з управління гнівом та стресостійкості - 21,7%;**
3. **Практикум з медіації та ведення діалогу - 21,4%;**
4. **Курс із кризових комунікацій — 20,3%.**

Пріоритетами для стабілізації ситуації в громадах на найближчі пів року респонденти визначили два рівноцінних напрями: **психологічну реабілітацію населення (30,5%)** та **соціальну адаптацію ветеранів і ВПО (31,3%)**. Робота над прозорістю влади є пріоритетом для **22,9%** опитаних, а відбудова інфраструктури - для **11,9%**.

Це підтверджує гіпотезу, що ключові ризики для стійкості громад зараз лежать не стільки у матеріальній, а у соціально-психологічній площині, що вимагає системного впровадження діалогових та медіаційних практик.

РОЗДІЛ III. Взаємодія «Влада - Громада» та роль ОГС

Цей розділ присвячено детальному аналізу комунікаційних зв'язків, рівня довіри та інструментів взаємодії між органами влади (державної та місцевого самоврядування), організаціями громадянського суспільства і мешканцями громад.

Важливо враховувати, що основний масив опитаних безпосередньо залучений до процесів управління та громадського сектору: **58%** представляють органи місцевого самоврядування, **17,8%** - ОГС, **3,6%** - органи державної влади, решта - громадські активісти, представники комунальних закладів та соціальної сфери.

3.1. Фактори напруги та деструктивні чинники у взаємодії

Аналіз засвідчує, що конфлікти у площині «Влада - Громада» мають переважно не майновий, а психоемоційний та комунікаційний характер. Головні причини напруги розподілилися таким чином:

- **Психологічне виснаження населення - 30,6%.** Загальна втома від війни, хронічний стрес та невизначеність є основним каталізатором непорозумінь та гострих реакцій мешканців на будь-які управлінські кроки.
- **Недостатня комунікація та відсутність зворотного зв'язку - 23%.** Інформаційний вакуум або одностороння комунікація з боку управлінців поглиблюють відстороненість мешканців від процесів життєдіяльності громади.
- **Непрозорість прийняття рішень - 18,4%.** Найчастіше це стосується питань розподілу бюджетних коштів та витрат, які, на думку мешканців, не є першочерговими під час війни (що підтверджується поодинокими коментарями щодо «витрат на армію проти благоустрою»).
- **Питання безпеки та мобілізаційних заходів - 11,5%.** Текстові коментарі респондентів вказують на гостру суспільну реакцію щодо «соціальної диференціації у мобілізаційних заходах» та відчуття несправедливості.
- **Соціальна диференціація та земельні/майнові спори** сумарно складають близько **13%** тригерів конфліктності.

Основною перешкодою для досягнення компромісу у кризових ситуаціях респонденти вважають суб'єктивні психологічні чинники, а саме **відсутність довіри (36,7%)** та **категоричність («чорно-біле» мислення через війну) (32,4%)**.

3.2. Рівень довіри та оцінка ролі третього сектору

Попри декларації про спільну мету, реальний стан взаємодії між владними інституціями та громадським сектором має ознаки дистанційованості та фрагментарності.

Оцінка рівня довіри між владою та ОГС	% відповідей
Середній рівень (співпрацюємо суто за потреби)	63,0%
Низький рівень (існують взаємні претензії)	15,2%
Високий рівень (працюємо як єдина команда)	13,7%
Співпраця повністю відсутня	8,0%

Такий розподіл показує, що для майже **78%** опитаних взаємодія є або ситуативною, або конфліктною. Це корелює з оцінкою ролі ОГС у подоланні локальних суперечок.

Майже половина респондентів - **48,1%** - вважають роль громадських організацій суто **допоміжною** (виконання точкових завдань). Лише **21,4%** бачать в ОГС **ключовий елемент** - «місток» між владою та людьми. Водночас **22,4%** вважають їхню діяльність непомітною, а **8,1%** оцінюють її як **деструктивну** (зазначаючи, що організації іноді самі провокують або капіталізують конфлікти).

3.3. Інструменти врегулювання спорів та залучення мешканців

У практичній діяльності посадовців та активістів переважають м'які, але неформалізовані методи врегулювання суперечок.

Провідні інструменти: Головними методами вирішення спорів є **неформальні переговори (42,8%)** та **публічні обговорення / круглі столи (37,0%)**. До авторитарних рішень із використанням адміністративного ресурсу вдаються лише **8,2%** опитаних.

Респонденти демонструють високий рівень відкритості до нових інструментів залучення громадян (Діалогових платформ, координаційно-дорадчих органів тощо), проте висловлюють застереження щодо ризиків:

- **49,9%** готові до діалогу з мешканцями, але **«тільки з певних питань»**, що свідчить про бажання контролювати порядок денний;
- **23,9%** займають чітку позицію, що партисипація (залучення громадян) - це **єдиний шлях до злагоди**;
- **13,4%** вважають, що під час війни немає часу на обговорення і це **«час для швидких управлінських рішень»**;
- **12,8%** побоюються залучати людей через те, що **громада надто радикалізована**.

Окремі коментарі представників ОГС ілюструють системний збій у цьому процесі: *«Прагнемо організувати публічні обговорення, але через відмову влади єдиний спосіб, який вдається використати - неформальні переговори, і то рідко»*.

3.4. Потреба в розвитку компетенцій ненасильницького спілкування

Загалом у громадах зафіксовано високий рівень оптимізму щодо можливостей медіації: **89,1%** респондентів вірять, що через діалог можна досягти компромісу навіть у найбільшій питань (**46,8%** вірять безумовно, **42,3%** - за умови залучення фахівців).

Проте існує суттєвий розрив між вірою в метод та реальними навичками його застосування:

- Лише **15,4%** опитаних проходили профільне навчання з медіації;
- **49,2%** мають виключно теоретичні, базові знання без практичного досвіду;
- **27,0%** взагалі не володіють техніками ненасильницького вирішення конфліктів, але декларують чітке бажання навчитися.

Для виправлення цього дисбалансу та стабілізації суспільно-політичного клімату респонденти визначили найбільш корисні для себе формати навчання:

- **Обмін практичним досвідом** (36,6%), як організація горизонтальних візитів та вивчення кейсів інших громад, які вже успішно розв'язали схожі внутрішні конфлікти.
- **Управління гнівом та стресостійкість** (21,7%) як психологічна підготовка фахівців «першої лінії» контакту, спрямована на профілактику власного професійного вигорання.
- **Практикуми з медіації** (21,4%) як інтерактивні симуляції та відпрацювання технік ведення діалогу в складних (радикалізованих) середовищах.
- **Курси з кризових комунікацій** (20,3%) як навчання представників ОМС та державної влади інструментам прозорого інформування громадськості з метою зниження первинної напруги.

Взаємодія між владою та громадою наразі утримується на неформальних зв'язках та ситуативному партнерстві, що в умовах дефіциту довіри (36,7%) та високого психологічного виснаження (30,6%) створює ризики раптової дестабілізації. Громадський сектор сприймається владою радше як технічний виконавець, аніж повноцінний партнер чи медіатор.

Головна точка росту для стабілізації ситуації - перехід від закритих управлінських рішень до системного залучення мешканців через регульовані діалогові платформи, що потребує негайного підвищення кваліфікації як посадовців, так і лідерів ОГС у сфері кризових комунікацій та фасилітації.

5. ВИСНОВКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.

Враховуючи специфіку Київщини (поєднання деокупованих територій, таких як Буча, Ірпінь, Бородянка, Іванків, та відносно глибокого тилу), правозахисна та діалогова робота має будуватися на розумінні головного відкриття дослідження: конфлікти в громадах мають не стільки раціональну (боротьба за ресурси), скільки психосоматичну природу.

Найважливішим фактором напруги респонденти назвали психологічне виснаження (32,1%), яке випередило навіть питання бюджетних витрат (17,1%) чи мобілізацію (11,8%). Будь-яке раціональне рішення влади може бути відторгнуте людьми просто через високий рівень колективної травми.

З огляду на це, рекомендуються такі стратегічні напрями:

5.1. Перехід від «гасіння пожеж» до системних Діалогових платформ в умовах радикалізації.

Існує серйозний виклик для локальної демократії: хоча 51,1% опитаних готові залучати мешканців до прийняття рішень, 13,3% прямо зазначають, що це складно через високу радикалізацію громади, а 36,2% констатують наявність «чорно-білого» мислення. Як наслідок, 49,9% побоюються залучати мешканців до швидких рішень, тоді як 23,9% бачать у партисипації єдиний шлях до злагоди.

Рекомендація.

ОГС спільно з ОМС та ОДВ мають створювати постійні координуючі діалогові ради (на зразок Рад ВПО чи Рад ветеранів). Це дозволить знизити страх влади перед «неконструктивною агресією» та перевести радикалізовані емоції у легітимне, покрокове обговорення, що зніме звинувачення у непрозорості.

5.2. Делікатне запровадження інституту громадських медіаторів

Дослідження виявило цікаву аномалію «самодостатності»: 35,7% респондентів заявляють, що справляються з конфліктами самі (місцева гордість). Проте водночас 46,8% погоджуються, що для компромісу потрібні фахівці, а 41,6% готові залучати медіаторів у критичних випадках. При цьому 34,3% відчують гостру потребу в професійній медіації, а 42,5% мають лише теорію без практики.

Рекомендація.

Запустити навчання технікам ненасильницького спілкування (ННС) для активістів, представників ОМС та соцслужб. Проте зовнішні медіатори мають заходити в громади дуже делікатно, виступаючи не «вчителями», а помічниками, щоб не принижувати авторитет місцевих лідерів. Вони мають стати амортизаторами у спорах між ВПО та приймаючими громадами, або у майнових конфліктах під час відбудови.

5.3. Спеціалізовані правозахисні, психологічні хаби для сімей військовослужбовців та ВПО

Родини загиблих/зниклих безвісти та внутрішньо переміщених осіб визнані найуразливішими. Оскільки в основі більшості конфліктів лежить психологічна утома, класична юридична допомога без психологічного супроводу більше не працює.

Рекомендація.

Створити або посилити інтегровані хаби (формат «юрист + психолог/медіатор») як у наближених так і у віддалених громадах Київщини. Їхнє завдання - надання первинної правової допомоги (статуси, виплати, розслідування зниклень) обов'язково у поєднанні з кризовою психологічною підтримкою. Це дозволить знизити рівень розпачу, який зараз трансформується в агресію та конфлікти з локальною владою.

5.4. Подолання кризи суб'єктності ОГС та відновлення довіри з владою

Дослідження оголило тривожний сигнал - кризу суб'єктності громадського сектору. 48,8% (майже половина) респондентів вважають роль ГО в громадах «непомітною», і лише 18,8% бачать у них реальний «місток» між владою та людьми. Це накладається на загальну кризу довіри, бо 63% оцінюють довіру між владою та ОГС як «середню» (співпраця за потреби), 15,2% — як «низьку», і лише 13,7% діють як одна команда.

Рекомендація.

НУО мають докорінно змінити свою комунікацію та довести свою корисність як для влади, так і для мешканців.

ОМВ та ОМС мають посилити свої публічні інструменти. Це можуть бути впровадження обов'язкових відкритих бюджетних слухань та онлайн-дашбордів відбудови. Прозорість одних та відкритість інших автоматично зніме понад 18% конфліктів та поверне ОГС роль ефективного медіатора та «містка» довіри.

5.5. Інституційна підтримка лідерів та горизонтальний обмін досвідом.

Існує небезпечний феномен прихованого вигорання: 61% опитаних лідерів думок самовпевнено стверджують, що «навчилися працювати в стресі без втрати якості», і лише 10,2% визнають, що вигорання провокує конфлікти. Це класичний симптом глибокого стресу (стадія опору), за яким слідує раптове емоційне обвалення. Водночас виявлено чіткий освітній запит: люди втомилися від сухої теорії. Запит на «Обмін досвідом з іншими громадами» (37,6%) значно вищий, ніж на тренінги з управління гнівом (22,2%) чи курси медіації (19,4%).

Рекомендація. Змістити фокус у програмах підтримки з класичних лекцій на горизонтальне навчання та живі кейси («як сусідня громада вирішила таку ж проблему»). Включати у грантові та місцеві бюджети обов'язкові компоненти «турботи про тих, хто допомагає» (шеринг досвідом, професійні супервізії для соцпрацівників та службовців на передовій комунікації).

Загальне резюме звіту

Головне відкриття цього дослідження перевертає традиційні уявлення про локальне управління: діалог у громадах Київщини сьогодні - це не про закони, інструкції чи гроші. Це про терапію.

Громади відкрито заявляють про психологічне виснаження та колективну травму. У цих умовах професійні правозахисники та медіатори мають виступати не просто як юристи, фасилітатори чи сухі управлінці, а як спеціалісти з емоційної декомпресії. Найкращі ліки для Київської області зараз - це не авторитарний тиск чи спроби швидких одноосібних рішень, а радикальна прозорість, тотальне залучення людей до вибору майбутнього своєї громади та делікатне лікування комунікаційних розривів.

Посилання на джерело, опитувальник: <https://forms.gle/RuLDWEGGQg2uoyqJ8>

Аналіз опитування підготовлено командою проєкту "Діалог у житті громад Київщини", який впроваджувався в межах конкурсу малих грантів «Спроможні впливати», що реалізовував Київський хаб прав людини у співпраці з Центром громадянських свобод, Норвезьким Гельсінським комітетом за підтримки уряду Норвегії».